

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

In Cap. Tua nos 26.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

In Cap. Tua nos 26.

SUMMARI A.

1. Matrimonium simulatum est nullum.
2. Idem in foro interiori seu conscientia.
3. An in foro exteriori ex verbis simulatis matrimonium elici possit?
4. Matrimonium constat substantiâ & formâ.
5. In matrimonio qualiter solus consensus sufficiat.

Cum quidam mulierem amaret, nec ab ea concubitum extorquere posset, nisi eamdem prius desponsaret, scilicet de presenti, affixit sibi nomen aliquod, puta *Ioannis*, cum propriè vocaretur *Petrus*, & tandem hac verborum formulâ usus, *Te Ioannes desponsat*, impetravit concubitum: usus inquam, non animo contrahendi matrimonium, sed ut eam dolo induceret. Qua de re consultus S. Pontifex, rescribit hoc textu nostro, nullum inter eos contractum esse matrimonium: cum in eo, ait, nec substantia conjugalis contractus, nec forma contrahendi conjugii valeat inveniri. * Igitur simulatum est conjugium, & consequenter nullus momenti, *l. Simulata 30, D. De ritu nuptiar.* Quod & in cæteris contractibus obtinet, ut in iis scilicet potius spectemus, quod re ipsa agitur, quam quod simulatè concipitur, uti est in *Cod. tit. Plus valere quod agitur, &c.*

Et certè cum hæc verba prolata sint, nullâ adhibita solemnitate, vel alicujus præsentia, ut loquitur textus, non potest aliter accipi. S. Pontificis rescriptum, quàm de foro interiori sive conscientia; cum in hoc foro soli confessioni stetur, nullâque aliâ probatione opus sit. Quæ & Panorm. sententia est. At in foro exteriori, partis pro se confessio non admittitur, sed probatione adimplenda est, cum Ecclesia non iudicet de occultis, *cap. unico sup. Vt Ecclesiast. benef. sine diminut. conferantur.*

Sed constituamus hanc quæstionem in foro exteriori agitari: An videlicet his verbis, *Te Ioannes desponsat*, cum is propriè *Petrus* vocetur, idque constet ex confessione partium, censetur matrimonium contraxisse? Quod putant Glossa & Panorm. hic, cum de persona loquentis certò constet. At nihil interest, quocumque modo quis se vocet, dummodò ejus persona certa sit,

per textum in § *si quidem in nomine*, *Instit. De legat. l. In venditionibus 9, D. de contrah. empt. ut & in præsentati casu nostro.*

Sed contra magis puto, quòd etiam in exteriori foro nihilo magis ex prædictis verbis matrimonium elici & probari possit, cum hæc mutatio nominis fraudulenter facta sit ad extorquendum illicitum concubitum, non ad contrahendum matrimonium: quod ex eo liquet, quòd nomen suum sibi affixerit, decipiendi, non seriò agendi causâ. Cur enim non proprium nomen expressit? An proprii nominis ignoracionem obtrudere possit? minime, cum hominis supini, imò magis stulti sit, nomen proprium ignorare, ut loquitur *l. xi. in l. fin. C. De hered. instit.* Non igitur hoc casu, etiam in foro exteriori, pro matrimonio iudicari potest.

Neque obstant textus in d. § *si quidem in nemine*, *4. Et d. l. In venditionib.* quia, ut rectè vult Praepositus hic, procedunt in errore nominis alterius, cujus tamen persona certa est: non autem in personâ propriâ, cujus nominis ignoranciam prætere nemo potest, nisi stultus.

Unde concludo, ex mutatione nominis proprii induci non posse, matrimonium contractum esse, ac si proprium nomen expressisset, etiam si de persona constet. Panorm. tamen stupri in eum animadvertitur, si honesta sit mulier, *juxta §. item lex Tul. de adult. vers. poenam Instit. De publ. jud.* aut si civiliter agatur, cogitur eam, si virgo sit, dotare & ducere in uxorem, juxta præscriptum Juris Canonici in *cap. 1. inf. De adult.*

Nota ex hoc textu nostro, matrimonium ex duobus constare, substantiâ & formâ. Per substantiam intellige materiam, quæ est consensus conjugalis: formam verba vel signa, quibus ipse consensus exprimitur, ut hic post Gloss. notat. Panorm. & Navar. in *Manualic. 22, n. 20. Et consil. 1, De sponsalib. & matrim.* licet hæc in re non conveniant Theologi, sicut videre est apud Bellarm. *tom. 3, controvers. de Matrim. Sacram. cap. 6.*

Nec tamen idcirco minus verè dicitur, quòd in matrimonio solus consensus sufficiat, *ex can. Sufficiat xxvii q. 2. c. Cum locum 14, Et Tua fraternitatis 25, h. tit.* quia accipimus consensum, prout verbis vel signo expressus est, ut rectè monet Panorm. *hic in fine*, cum ea, quæ mente reti-

neutr, & non exprimuntur, nullum effectum juris habeant, *per text in l. Si repetendi 7, C. De condit.*

ob caus quod & supra ad cap. proximum attigimus aduersus Innocent.

In Cap. Cum in tua 27.

Vide quæ dixi ad c. Præterea 12, supra eod.

In Cap. Consultationi 28.

SUMMARI A.

1. Metus in muliere quantum requiratur.
2. Metus etiam minor in muliere iustus censetur.

Agitur hoc Cap. de mulieribus, quæ in valvis Ecclesiæ per Sacerdotem benedicendæ, obreundunt se minimè consensisse in matrimonium. Has responderet textus noster minimè audiendas esse, si sponsus legitimè, id est, per testes, aut per instrumentum contrarium probaverit.

Item agitur de illis, quæ jam benedictione percepta à sponsis aufugiunt, nondum subsecuta carnis copulâ, asserentes, se quidem expressis verbis matrimonium contraxisse, sed reverà animo dissensisse, propter metum adhibitum. Et has respondet merito audiri oportere, & cognosci, utrum talis metus sit, qui potest cadere in constantem virum. Ita textus noster, qui tamen non addit, an propter talem metum matrimonium pronuntiandum sit esse nullum. Proinde hic locus supplendus est, *ex c. Cum locum 14, h. 1.* & quæ ibidem retulimus, videlicet, eiusmodi matrimonium ipso jure esse nullum.

Quod adjicit textus, ante carnis copulam subsecutam, eum sensum habet, ut, si copula subsecuta fuerit, matrimonium propter metum retractari non debeat, utpote jam metu purgato per spontaneam copulam, sicut comprobavimus in *c. Ad id 21, sup eod.*

Cæterum oritur hic difficultas, cum inquit textus, diligenter inquirendum esse, utrum tali metu mulieres percussæ fuerint, qui potest cadere in constantem virum. * Cum rationi non videatur consonum, ut idem metus in muliere, qui in viro requiratur cum hic constantior sit,

altera inconstantior naturâ suâ, *c. Forus 10, versu natura inf. De verb. signif.* nam & hinc mulieres propter imbecillitatem sexus juvantur de naturâ consulto Velleiano, non viri, *l. 2, C. passim 100 tit. D. Ad S C Velleianum.*

Atque hinc Glossa add. *c. Cum locum*, existimat minorem metum videri iustum in muliere, quàm in viro, quàm ibidem notandam censeat Panormit. & Præposit. atque à plurimis commendatam tradit Navar. in *Manuali c. 22, n. 51*, tum eam memorabilem vocat in *consil. 10, n. 3*, *De iis quæ vi metus causa*. Eandem probant & alii apud Did. Covarr. in *hunc lib. IV. Decretal p. 2, c. 3, §. 14, n. 16*, *per text in can Indignantur xxxii q. 6, C. facit text in cap Sicut 6, in pr. inf. De homicid.* Unde monet Covarr. iudicem, ne tam anxie metum æstimet in muliere, quàm in viro, sed consideret, quid fœmina constans faceret, inspectâ scilicet naturali fœminarum constantia. Aliquid enim (inquit) cogeret fœminam etiam constantem ad eligendum id, quod vir constans minimè eligeret.

Quocirca & Panorm. & Butr. hic voculam, *Virum*, in fine textus nostri adjectam omittunt, quasi in eorum libris nulla viri mentio fiat, sed tantum loquatur de metu, qui potest cadere in constantem, sive is vir sit, sive mulier. Quibus tamen impressi libri refragantur, & deinde Præpos hic hanc eandem lectionem nostram sequitur. Ne autem ipse à Glossæ & aliorum sententiâ temerè discessisse videatur, putat in textu nostro subaudiendum esse, in constantem virum, vel mulierem constantem, aut sub nomine viri comprehendi etiam mulierem, sicut sub masculino continetur etiam fœmininum, idque absurditatis vitandæ causâ: quod & rectè dicitur à Præposito.

In Cap. Gemma 29.

SUMMARI A.

1. Matrimonia adjectione pœnæ aritari non debent.
2. Licet pœna etiam modica promittatur.

3. Stipulatio pœnalis an matrimonium contractum infirmet?

4. Arrha